

DOI: <https://doi.org/10.15407/ingedu2025.58.278>

УДК 325.54:330-021.23((477)+(15))

JEL: D63, F22, F24, J61, N30

Курбет О. П., кандидатка економічних наук, старша дослідниця, старша наукова співробітниця відділу економічної історії, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4519-0552>

Scopus Author ID: 58036254900

Web of Science ResearcherID: I-9104-2018

e-mail: olexandra.kurbet@gmail.com

ВПЛИВ МІГРАЦІЇ НА ЕКОНОМІЧНУ НЕРІВНІСТЬ: УКРАЇНА І СВІТ¹

Метою цієї статті є виявлення зв'язку міграції та економічної нерівності крізь призму узагальнення та структурування досвіду інших країн та регіонів для глибшого розуміння українського контексту, а також виявлення зв'язку ключового каналу впливу міграції на економічну нерівність в Україні. Аналіз теорії та емпіричного досвіду країн Європи, Глобального Півдня, Близького Сходу та Північної Африки, окремих країн Азії та Океанії демонструє взаємовпливи міграції та економічної

¹ Статтю підготовлено в рамках наукового проекту "Фінансовий інструментарій зменшення економічної нерівності в Україні" (номер державної реєстрації 0124U002254).

Ц и т у в а н н я: Курбет О. П. Вплив міграції на економічну нерівність: Україна і світ. *Історія народного господарства та економічної думки України*. 2025. Вип. 58. С. 278–297. <https://doi.org/10.15407/ingedu2025.58.278>

© Видавець Державна установа "Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України", 2025.

Ця стаття відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND 4.0 <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.uk>

ISSN 0320-4421. *Історія нар. госп-ва та екон. думки України*. 2025. Вип. 58

нерівності у площині глобальних регіонів, міжкраїнних та внутрішньокраїнних міграційних потоків з акцентом на їхній структурі залежно від рівня кваліфікації мігрантів. SWOT-аналіз показав, що вплив міграції на нерівність є багаторівневим: сильні сторони пов'язані з потенціалом перерозподілу доходів та пом'якшення бідності; слабкі сторони – із селективністю переказів і втратами людського капіталу; можливості відкриваються через інституційне використання міграційних потоків для розвитку; загрози полягають у ризику структурного закріплення нерівності через політичну та соціальну нестабільність. Основними каналами впливу є грошові перекази, структура міграції за кваліфікацією, ринок праці, регіональні дисбаланси, інституційна якість та політична стабільність. Проплюстровано вагомість приватних грошових переказів для економіки України упродовж 2006–2024, водночас показано двоїстий характер впливу міграції на економічну нерівність в Україні. З одного боку, грошові перекази сприяють покращенню добробуту домогосподарств, а з іншого – відплив, зокрема кваліфікованих працівників, і зниження внутрішнього споживання поглиблюють диспропорції. Зростання показника індикатора економічної нерівності після 2022 р. (визначеного на основі опитувань) є проявом тенденцій останніх років, пов'язаних зі зростанням структурних диспропорцій та числа вразливих категорій населення, масовою міграцією. Стратегію подолання негативного впливу масової міграції пропонується розглядати крізь призму трьох рівнів: упередження міграції, підтримка зв'язку з тими, хто мігрував, повернення мігрантів. Особлива увага приділена складності повернення мігрантів, що формує нові виклики. Акцентовано на важливості глибинного дослідження країн з досвідом збройних конфліктів у частині довгострокових ефектів наслідків вимушеної міграції та програм повернення мігрантів, що становить проблемне поле подальших досліджень.

Ключові слова: міграція, економічна нерівність, міжнародна міграція, грошові перекази, Україна.

Kurbet Oleksandra

THE INFLUENCE OF MIGRATION ON ECONOMIC INEQUALITY: UKRAINE AND THE WORLD

This paper aims to explore the relationship between migration and economic inequality by synthesising and structuring the experiences of various countries and regions, with a focus on uncovering the key channel through which migration impacts economic inequality in Ukraine. It examines the ways in which migration impacts economic inequality, drawing insights from the theoretical frameworks and empirical data of European nations, countries in the Global South, the Middle East and North Africa, as well as select nations in Asia and Oceania. The analysis highlights the intricate interplay between migration flows – both inter-country and intra-country – and their relationship to economic inequality, particularly concerning the qualifications of migrants. A SWOT analysis shows that the effects of migration on inequality operate on multiple levels: strengths include the potential for income redistribution and poverty reduction; weaknesses stem from remittances selectivity and potential loss of human capital; opportunities arise through effectively utilising migration flows for developmental purposes; threats exist in the form of entrenched structural inequalities, often exacerbated by political and social instability. Key channels of influence identified include remittances, the qualification structure of migrants, the labour market, regional disparities, institutional quality, and political stability. The importance of private remittances for the Ukrainian economy from 2006 to 2024 is underscored. The findings reveal a complex relationship, as remittances can enhance household well-being; however, skilled worker emigration and reduced domestic consumption also exacerbate economic disparities. Post-2022, there has been a noticeable increase in economic inequality (determined on the basis of surveys), reflecting longstanding trends marked by structural disparities and a rising number of vulnerable populations due to mass migration. Strategies to mitigate the negative effects of mass migration should include three directions for policy measures: preventing migration, maintaining contact with those who migrate, and facilitating return. The paper emphasises the complexity of migrant return, which creates new challenges. The need for extensive research into countries that have experienced armed conflicts is emphasised, particularly regarding the long-term effects of forced migration and the effectiveness of mi-

grant return programs, which remain a significant area for future inquiry.

Keywords: *migration, economic inequality, international migration, personal remittances, Ukraine.*

Постановка проблеми та актуальність. Міграційні процеси стали вагомим фактором соціально-економічного життя країни під час війни, особливо загострюючись на етапі повномасштабного вторгнення РФ. За офіційними даними міжнародних організацій, станом на 3 жовтня 2022 р. 5,75 млн українців мігрувало за кордон з лютого 2022 р. [1], станом на вересень 2022 р. в Україні налічується 3,69 млн ВПО [2]. Нова хвиля міграції очікується внаслідок дозволу виїзду за кордон особам чоловічої статі віком 18–24 роки. Роль цих демографічних зрушень – активна молодь, діти, жінки, та й загалом значна частка економічно активного населення, загалом достатньо кваліфікованого, зі знанням мов та спроможністю асимілюватися покидає Україну.

Чим довше триває війна, тим більші ризики неповернення і більшим стає рівень соціальної вразливості населення. В цих умовах на державу лягає тягар відповідальності за соціальне забезпечення осіб пенсійного віку, осіб з інвалідністю та інвалідів війни, число яких зростає. Це ускладнюється усталеними патерналістськими настроями у населення, звиклого до покладання на державу як надавача соціальної підтримки та гарантій соціального захисту [3].

В Україні є гострий запит на справедливість, що у економічному вимірі відображається у запиті на зменшення економічної нерівності, що є однією з ключових форм нерівності та стосується «нерівного розподілу економічних можливостей» [4]. Це вимагає руху до покращення добробуту, збільшення можливостей зростання та адекватного рівня компенсацій (заробітна плата, дохід), а не до рівності всіх у бідності. Міграція як чинник інших соціально-економічних явищ та процесів потребує аналізу взаємозв'язку з економічною нерівністю. Це є важливим для розроблення як ефективних політик перерозподілу, так і стратегій (заохочення) повернення мігрантів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науковій літературі питання міграції та її зв'язку з економічною не-

рівністю та нерівністю доходів² активно досліджується. Аналізуються різні виміри міграції: між глобальними регіонами [5], між країнами [6], всередині однієї країни – міжрегіональна [7], місто – село [8] та її вплив як на країну-реципієнта [9; 7], так і на країну-донора [10]. Дослідники виокремлюють також вплив міграції кваліфікованих та некваліфікованих осіб [11].

У контексті економічної нерівності значну увагу приділено взаємозв'язку між міграцією та бідністю. Узагальнення емпіричних робіт свідчить, що цей зв'язок є двоспрямованим: міграція та бідність можуть як посилювати одна одну, так і взаємно стримувати [12; 13]. Зокрема, А. Ленгарт окреслила чотири канали такої взаємодії: (1) міграція виступає стратегією уникнення бідності; (2) міграція здатна спричиняти або поглиблювати бідність; (3) бідність «переміщується» в межах країни або до країн з низьким і середнім рівнем доходів; (4) бідність обмежує можливість міграції [13]. Дослідження країн, що розвиваються, демонструють позитивний вплив міжнародної міграції, яка істотно зменшує рівень, глибину та тяжкість бідності через надходження грошових переказів [14; 15], а також акцентують на інструментах політики, здатних посилити позитивний вплив міжнародної міграції на зменшення бідності – зокрема, через зниження вартості грошових переказів, усунення бар'єрів для еміграції та впровадження двосторонніх угод, таких як сезонні трудові програми [16]. Водночас Д. МакКензі підкреслює, що позитивні ефекти міграції на індивідуальному та сімейному рівнях не завжди однозначно транслюються на макрорівень, оскільки перекази можуть компенсуватися втратою трудових доходів у країні походження [17].

На міжнародному рівні чи не найвагомішим інструментом впливу міграції на економічну нерівність є грошові перекази, які показують суперечливі наслідки. Вони мають потенціал до зменшення глибини бідності у країнах, що розвиваються [18], позитивно впливають на добробут окремих домогосподарств [19], утім можуть поглиблювати економічну нерівність, зокрема регіональну [20], та бути чинником міграції їхніх отримувачів [10]. Водночас недостатньо дослідженими є взаємовпливи міграції та економічної нерівності в Україні.

² У англомовних джерелах більш поширеним є термін *income inequality*, тоді як *economic inequality* вживається значно рідше. Натомість в українських джерелах більш поширеним є термін *економічна нерівність*.

Для розуміння українського контексту доцільно розглянути практику інших країн, структурувати їхній досвід та результати взаємовпливу міграції та економічної нерівності. Відповідно **мета** цієї статті – виявити зв'язок міграції та економічної нерівності в Україні та світі.

Теоретичне підґрунтя та міжнародний досвід

У всі історичні періоди міграція слугувала одним із копінг-ових механізмів або механізмів подолання негативних соціально-економічних явищ та криз, природних катаклізмів, війн [5]. У сучасній літературі [21; 22] міграція трактується як результат нерівності можливостей між країнами, а також як чинник її (нерівності) трансформації. З одного боку, мобільність населення сприяє перерозподілу доходів і скороченню бідності, з іншого – створює нові розриви між групами населення залежно від наявності доступу до міграційних каналів. Теоретичні моделі, що базуються на концепції так званого відпливу мізків, пояснюють, як еміграція висококваліфікованих працівників може підвищувати нерівність у країнах походження через втрату людського капіталу. Водночас грошові перекази можуть зменшувати бідність і стимулювати локальні економіки, але не завжди знижують нерівність, оскільки нерідко концентруються у певних групах одержувачів.

Дж. Гільєр показує, що глобальні тенденції лібералізації ринку праці, зниження податків і зміцнення соціальних диспропорцій у розвинених країнах зумовили підвищення мобільності робочої сили та посилення поляризації доходів [23]. М. Денґ доповнює цей підхід, доводячи, що міграція може бути реакцією на надмірно прогресивну фіскальну політику, коли високі податки стимулюють відплив кваліфікованих кадрів [24]. Водночас результати Д. МакКензі свідчать, що зменшення бідності може фактично спонукати більше людей до міграції [17]. Отже, теоретичні підходи сходяться на тому, що взаємозв'язок між міграцією та нерівністю є двостороннім і визначається як економічними, так і інституційними чинниками.

У кожному досліджуваному випадку вагомою є роль структури трудових потоків, структури витрат та соціального контексту кожного окремо взятого кейсу, адже за відмінності цих чинників результати будуть різними. Це є свідченням складності взаємовпливів міграції та економічної нерівності, які не можна узагальни-

ти і вивести одну працюючу формулу для всіх. Тому доцільно проаналізувати приклади окремо взятих країн або однорідних груп країн.

Європа. У країнах Європейського Союзу (ЄС) міграція часто розглядається як інструмент соціальної стабілізації. Дослідження впливу міграції на країни-реципієнти виявило, що імміграція у 25 країнах ЄС сприяла зниженню внутрішньої нерівності у 2003–2017 рр. Дослідники пов'язують це, зокрема, з припливом переважно висококваліфікованих мігрантів [6]. Німецький досвід показує, що, попри високі показники чистої міграції, зростання нерівності з 1990-х років по 2005 р. із цим не пов'язують [25; 26]. Водночас значними залишаються соціальні бар'єри інтеграції, попри значну роль мігрантів для економіки країни [25].

Балканські країни демонструють іншу тенденцію з точки зору країни-донора. Зростання грошових переказів впливає на переміщення робочої сили, пом'якшуючи економічну нерівність. Незначно зменшуючи нерівність, – збільшення частки переказів на 1% зрештою зумовить зниження частки людей, які живуть у нерівності, на 0,05% [10], – перекази стимулюють як залежність від зовнішніх джерел доходу, так і подальший вплив робочої сили.

Регіональний аспект розкриває досвід Італії, де внутрішня міграція з Півдня на Північ є наслідком регіональної нерівності та водночас чинником її подальшого посилення [7]. Вплив імміграції на доходи в межах регіонів є нейтральним, однак впливає на соціальне сприйняття мігрантів як конкурентів на ринку праці [27]. Таким чином, у межах Європи спостерігається складна комбінація макроекономічних і соціокультурних ефектів міграції.

Африка (Глобальний Південь). Дослідження С. Атанґана та ін. [28] на прикладі 18 африканських країн засвідчило самотрансформуючий характер економічної нерівності. Так, трудова міграція одночасно виступає причиною і наслідком нерівності доходів. Міграція ж висококваліфікованих та некваліфікованих працівників посилює нерівність на міжнародному рівні (між місцевими жителями та працівниками-мігрантами) та всередині країни (між міськими та сільськими працівниками).

Дослідження, здійснене на основі аналізу даних 53 африканських країн виявило, що склад кваліфікації мігрантів відіграє вирішальну роль: висококваліфікована міграція збільшує розрив у доходах і такі мігранти мають менше стимулів здійснювати

грошові перекази [29]. Тому автори пропонують спрямовувати міграційну політику на зменшення обсягів інтелектуальної міграції (або відпливу мізків), оскільки міграція низькокваліфікованих може стати інструментом зменшення нерівності, в основному за рахунок грошових переказів своїм менш забезпеченим родинам.

На прикладі Сенегалу М. Мустафа [30] показав ефективність міжнародних грошових переказів у поєднанні з внутрішніми. Він виявив, що особи, які отримують міжнародні перекази, здійснюють внутрішні на 26% частіше. За його оцінками, поєднання обох видів переказів дає на 3 п.п. нижчий коефіцієнт Джині, порівняно зі сценаріями без міжнародних, і на 9,2 п.п. нижчий – з міжнародними, але без внутрішніх. Отже, поєднання міжнародних і внутрішніх грошових переказів має найбільш вирівнювальний ефект, знижуючи коефіцієнт Джині на кілька процентних пунктів.

Близький Схід та Північна Африка (MENA³) характеризуються значною роллю грошових переказів. К. Елорабі та ін. доводять, що вплив переказів на нерівність у цих країнах залежить від політичної стабільності [31]: у стабільних умовах вони сприяють зменшенню нерівності, оскільки це є сприятливим для продуктивного використання зовнішніх коштів, у той час як політична нестабільність посилює розриви, бо зовнішні перекази надходять переважно до заможніших родин. Тому в менш стабільних умовах пропонується спрямовувати ресурси на програми підтримки бідних, зокрема в галузі освіти, охорони здоров'я та інфраструктури. Локальний кейс однієї з провінцій Афганістану показав, що перекази становлять суттєву частку доходів домогосподарств (до 25%), але мають незначний вплив на нерівність – при зростанні обсягів грошових переказів на 1% нерівність зменшується на 0,04% [32].

Азія та Океанія. Досвід Індії демонструє регіональний аспект впливу на нерівність через внутрішні потоки міграції між містом та селом [8]. Основним мотивом міграції до міста є абсолютна різниця у доходах, а не відносна. Однак після переміщення сільські мігранти нерідко стають більш багатовимірною бідними через високу вартість життя у містах. Тобто міграція до міста часто призводить до зниження добробуту.

Досвід Нової Зеландії демонструє, що склад іммігрантів визначає вплив на розподіл доходів [9]: зростання частки високо-

³ MENA – англ. Middle East and North Africa.

кваліфікованих іммігрантів підвищує загальну нерівність, тоді як інтеграція низькокваліфікованих сприяє її зменшенню. При цьому нерівність доходів серед іммігрантів у 2013–2018 була вищою, ніж серед місцевих жителів. Ці результати підтверджують важливість балансування складу мігрантів і соціальних механізмів інтеграції.

Міжнародний досвід засвідчує, що вплив міграції на нерівність не є однорідними (табл. 1) і потребує врахування соціальних, економічних та інституційних факторів.

Таблиця 1

SWOT-аналіз міжнародного досвіду взаємозв'язку міграції на економічній нерівності

Сильні сторони	Слабкі сторони
• У більшості країн міграція зменшує бідність через грошові перекази (Глобальний Південь, Балкани) • Висококваліфікована імміграція сприяє економічній стабільності (ЄС, Німеччина) • Системи соціальної інтеграції (Європа, Нова Зеландія) зменшують напруження між групами.	• Концентрація переказів у заможніших домогосподарствах поглиблює диференціацію (MENA) • Відплив людського капіталу та інтелектуальна міграція послаблюють потенціал розвитку країн-донорів (Африка, Азія) • Внутрішня міграція часто посилює просторову нерівність (Італія, Індія).
Можливості	Загрози
• Використання переказів як джерела інвестицій у розвиток людського капіталу; • Розвиток освітніх програм та систем перекваліфікації, що зменшують структурну нерівність • Підтримка зв'язку з діаспорою як канал передачі знань і технологій	• Політична нестабільність і неефективне управління міграцією можуть посилити соціальну поляризацію; • Залежність від зовнішніх доходів створює ризики для макроекономічної стабільності • Нерівність доступу до можливостей еміграції між регіонами чи соціальними групами

Джерело: узагальнено авторкою.

Отже, аналіз міжнародного досвіду дає змогу виокремити такі канали впливу міграції на економічну нерівність: *грошові перекази* – мають двоїстий ефект оскільки зменшують бідність, але є ризик зростання диференціації, якщо перекази зосереджені серед заможних домогосподарств; *структура міграції за кваліфікацією* – висококваліфікована міграція з країн із середнім доходом, як правило, посилює нерівність, тоді як низькокваліфікована має вирівнювальний ефект; *ринок праці* – вплив через заробітки, зайнятість і конкуренцію між місцевими працівниками та мігрантами; *регіональні дисбаланси* – посилюють просторову нерівність; *інституційна якість та політична стабільність* – визначають, чи конвертується міграційний дохід у розвиток.

Вплив міграційних процесів на економічну нерівність в Україні

З міжнародного досвіду бачимо, що основним каналом впливу міграції на економічну нерівність є грошові перекази. В Україні вони чинять вагомий вплив на економіку, перевищуючи обсяги прямих іноземних інвестицій, починаючи з 2009 р. (рис. 1). Згідно з оцінками, частка приватних грошових переказів у структурі ВВП України зросла з 2,8% у 2006 р. до 9,3% у 2015 р. і досягла 11,2% у 2018 р. Упродовж 2019–2021 рр. цей показник стабілізувався на рівні близько 9–10%, а в умовах повномасштабного вторгнення підвищився до 10,3% ВВП у 2022 р., що свідчить про зростання ролі зовнішньої міграції як джерела валютних надходжень і фінансової підтримки домогосподарств.

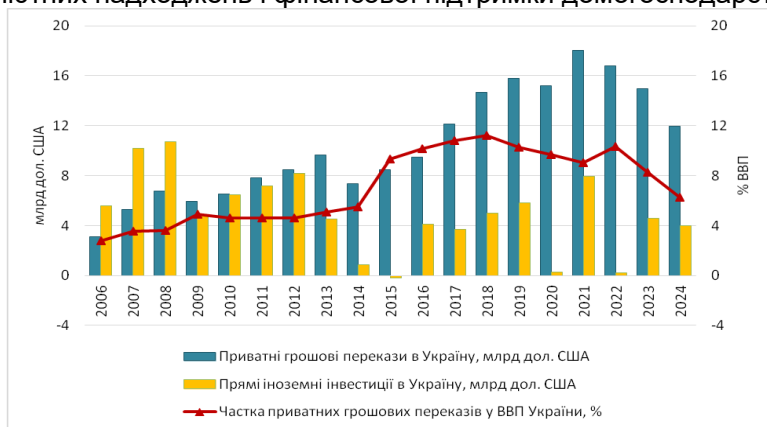

Рис. 1. Вплив приватних грошових переказів на економіку України, 2006–2024 рр.

Джерело: [33].

Для оцінки впливу міграції на економічну нерівність в Україні зіставимо обсяги приватних грошових переказів та коефіцієнт Джині (рис. 2). Коефіцієнт Джині – основний показник, що відображає рівень економічної нерівності, чим нижчим є його значення, тим менший рівень нерівності, і навпаки. Динаміка коефіцієнта Джині з 2006 р. до 2020 р. була більш помітною. До 2014 р. значення індексу зменшувалося – більш помітно з 2006 по 2009 рр. (з 29,8 до 25,3%) та більш помірно до 2014 р., коли показник поступово знижувався до 24%. За даними Світового банку, упродовж 2015–2020 рр. значення індексу коливалося у межах 25,5–26,6%. Такий рівень коефіцієнта свідчить про значну рівність доходів, утім в українських реаліях це радше відображає рівність у бідності.

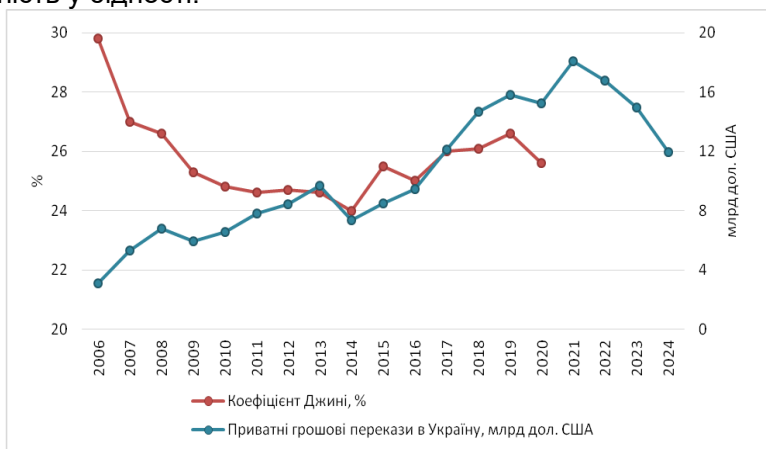

Рис. 2. Динаміка приватних грошових переказів та коефіцієнта Джині в Україні, 2006–2024 рр.

Джерело: [33].

Порівняння обох тенденцій демонструє складну і суперечливу взаємодію між міграційними процесами та економічною нерівністю. З одного боку, грошові перекази мігрантів сприяють зниженню бідності, особливо в сільських і прикордонних регіонах. З іншого – вони не усувають, а подекуди поглиблюють структурну нерівність, оскільки вигоди від трудової міграції розподіляються нерівномірно між домогосподарствами та між регіонами. Найбільші вигоди отримують родини з доступом до міжнародної мобільності. Таким чином, вплив міграційних процесів на нерівність

в Україні є амбівалентним. На мікрорівні перекази пом'якшують соціально-економічні ризики для окремих домогосподарств, але на макрорівні не запобігають, а іноді навіть посилюють загальну нерівність доходів.

Починаючи з 2022 р. офіційні дані щодо значення коефіцієнта Джині відсутні. Втім на його різке зростання до 41% у 2023 р. та 50% у 2025 р. вказують результати опитування, опубліковані Світовим банком [34]. Це свідчить про посилення диспропорцій у доходах населення, викликане наслідками війни, втратами робочих місць та регіональними дисбалансами. Критичні масштаби зовнішньої та внутрішньої міграції з початку повномасштабного вторгнення РФ накладають відбиток на динаміку економічної нерівності, про що свідчать тенденції останніх чотирьох років: зростання регіональних диспропорцій – економічне життя країни територіально змістилося на Захід та далі від зони бойових дій; зростання числа та частки вразливих категорій населення, внаслідок сукупності міграційних процесів та наслідків війни; зростання заробітної плати у високооплачуваних секторах та стагнація або зниження доходів у низькокваліфікованих професіях, що перетворює проблему економічної нерівності в Україні на більш об'ємну та складну для вирішення.

Висновки. Міжнародний досвід підтверджує, що вплив міграції на нерівність не є однозначним: він визначається поєднанням соціальних, економічних та інституційних факторів. У розвинутих країнах імміграція часто сприяє стабілізації та навіть скороченню нерівності завдяки потужним соціальним інститутам і політиці інтеграції. У країнах, що розвиваються, – навпаки – міграція може посилювати структурні диспропорції через відплив людського капіталу та нерівномірний розподіл грошових переказів. У контексті одного з найвагоміших каналів впливу на економічну нерівність завданням держави може бути забезпечення ефективного використання зовнішніх доходів для розвитку людського потенціалу та регіональної рівноваги, інвестування у програми подолання бідності, якщо виявляється тенденція до переважання отримання переказів більш заможними домогосподарствами. Необхідно також враховувати не лише макроекономічний ефект переказів, а й соціальну структуру міграційних потоків, кваліфікаційного складу мігрантів та регіональних наслідків їхнього відпливу.

Водночас у питанні міграції слід розуміти, чи є вона природним явищем, зупинити яке неможливо? Та чи й потрібно? Переміщення є одним із базових прав людини, визнаним на міжнародному рівні. Яким би не був рівень економічного розвитку країни – міграцію він не зупинить [35]. На що можна впливати, то це на її масштаби, дію, наявність та характер зв'язку з тими, хто мігрував, з метою мінімізації негативних наслідків та зменшення масштабів незворотної міграції [36]. Відтак комплекс заходів щодо подолання негативних наслідків міграції має передбачати три ключових напрями: по-перше, упередження міграції; по-друге, підтримка зв'язку з тими, хто мігрував; і, по-третє, сприяння поверненню тих, хто мігрував. Останнє видається найскладнішим завданням, оскільки передовсім передбачає відновлення сталого миру в Україні. При цьому критично важливо аналізувати міжнародний досвід, особливо в частині наслідків міграції із країн з активними бойовими діями та довгострокових ефектів від інструментів заохочення повернення мігрантів, зокрема вимушених.

Список використаних джерел

1. UNHCR. Ukraine Refugee Situation. Operational Data Portal. 2025. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>
2. IOM. Ukraine. Displacement Tracking Matrix. 2025. URL: <https://dtm.iom.int/ukraine>
3. Небрат В., Курбет О. Соціальна вразливість у контексті історичної спадщини патерналізму. *Економіка України*. 2025. № 04 (761). С. 90–108. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.04.090>
4. Шаповал Ю. І. Економічна нерівність: концепт та підходи до вимірювання. *Історія народного господарства та економічної думки України*. Вип. 57. С. 426–447. <https://doi.org/10.15407/ingedu2024.57.426>
5. Casentini G., Hammond L., Bakewell O. Poverty, Income Inequalities and Migration in the Global South. *The Palgrave Handbook of South–South Migration and Inequality* / edited by H. Crawley, J. K. Teye. Springer International Publishing. 2024. P. 371–392. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-39814-8>

6. Guzi M., Kahanec M., Ulceluse M. M. Europe's migration experience and its effects on economic inequality. *Europe's Income, Wealth, Consumption, and Inequality*. Oxford University Press. 2021. P. 486–515. https://doi.org/10.5817/WP_MUNI_ECON_2021-05, <https://doi.org/10.1093/oso/9780197545706.003.0014>
7. Di Pasquale G., Parazzi E. Shifts in the Boot: Understanding Inequality's Impact on Interregional Migration Patterns in Italy. *Economies*. 2024. Vol. 12. Is. 12. P. 317. <https://doi.org/10.3390/economies12120317>
8. Chakraborty D. Comparative role of income and social inequality in migration decision making: A household level analysis of India. *International Journal of Economics and Business Research*. 2023. Vol. 26. Is. 1. P. 24–42. <https://doi.org/10.1504/IJEER.2023.131785>
9. Islam A. Z., Alimi O. B., Collins F. L. *International Migration and Income Inequality in Aotearoa New Zealand, 2013–2018*. 2023. № 49. URL: https://population.org.nz/wp-content/uploads/2024/04/NZPR-Vol-49_Islam.pdf
10. Bajra U. Q. The interactive effects of remittances on economic growth and inequality in Western Balkan countries. *Journal of Business Economics and Management*. 2021. Vol. 22. Is. 3. P. 757–775. <https://doi.org/10.3846/jbem.2021.14587>
11. Davies J. B., Wooton I. Income Inequality and International Migration. *The Economic Journal*. 1992. Vol. 102. Is. 13. P. 789–802. <https://doi.org/10.2307/2234577>
12. Can Z. G., Can U. Bridging Borders, Alleviating Poverty: The Role of International Remittances. *Društvena Istraživanja: Časopis Za Opća Društvena Pitanja*. 2023. Vol. 32. Is. 4. P. 673–687. <https://doi.org/10.5559/di.32.4.06>
13. Lenhardt A. The role of migration in ending extreme poverty. Data and Evidence to End Extreme Poverty. 2023. <https://doi.org/10.55158/DEEPTP3>
14. Adams R. H. Jr., Page J. Do international migration and remittances reduce poverty in developing countries?. *World Development*. 2005. Vol. 33. Is. 10. P. 1645–1669. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2005.05.004>
15. Anyanwu J. C., Erhijakor E. O. Do remittances affect poverty in Africa?. *African Development Review*. 2010. Vol. 22. Is. 1. P. 51–91. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8268.2009.00228.x>

16. Gibson J., McKenzie D. How can developing country governments facilitate international migration for poverty reduction?. *Migration and poverty: toward better opportunities for the poor* / edited by Murrugarra E., Larrison J., Sasin M. Washington DC: World Bank. 2011. P. 125–145.
17. McKenzie D. Poverty, Inequality, and International Migration: Insights from 10 Years of Migration and Development Conferences. *Revue d'économie Du Développement*. 2017. Vol. 25. Is. 3. P. 13–28. <https://doi.org/10.3917/edd.313.0013>
18. Adams H. Jr., Cuecuecha A. The Economic Impact of International Remittances on Poverty and Household Consumption and Investment in Indonesia. *Policy Research Working Paper No. WPS 5433*. 2010. <https://doi.org/10.1596/1813-9450-5433>
19. Apatinga G. A., Asiedu A. B., Obeng F. A. The contribution of non-cash remittances to the welfare of households in the Kassena-Nankana District, Ghana. *African Geographical Review*. 2021. Vol. 41. Is. 2. P. 214–225. <https://doi.org/10.1080/19376812.2020.1870511>
20. Стаканов Р. Д. Грошові перекази в економічній політиці країн, що розвиваються. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип. 12, Ч. 3. С. 28–31. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_12/economic_12_3.pdf#page=28
21. Macaluso M. Economic Approaches to Migration and Inequality. *Global Handbook of Inequality* / edited by Jodhka S. S., Rehbein B. Springer, Cham\ 2024. P. 1057–1082. https://doi.org/10.1007/978-3-031-32152-8_19
22. Mayda A. M. International Migration: A Panel Data Analysis of Economic and Non-Economic Determinants. *SSRN Electronic Journal*. 2005. <https://doi.org/10.2139/ssrn.725441>
23. Hellier J. Globalization and Inequality: The Facts. *Globalization and Inequality in Advanced Economies: Trade, Tax Base Mobility, and Policy Implications* / edited by J. Hellier. Springer International Publishing\ 2023. P. 1–28. https://doi.org/10.1007/978-3-031-31256-4_1
24. Deng M. Inequality, Taxation, and Sovereign Default Risk. *American Economic Journal: Macroeconomics*. 2024. Vol. 16. Is. 2. P. 217–249. <https://doi.org/10.1257/mac.20210133>

25. Badunenko O., Popova M. Does inequality migrate? The development of income inequality across German states. *Journal of Regional Science*. 2024. Vol. 64. Is. 2. P. 555–589. <https://doi.org/10.1111/jors.12683>
26. Blömer M., Herold E., Lay M., Peichl A., Rathje A.-C., Schüle P., Steuernagel A. Labour market trends and income inequality in Germany, 1983–2020. *Fiscal Studies*. 2024. Vol. 45. Is. 3. P. 325–342. <https://doi.org/10.1111/1475-5890.12389>
27. DiPasquale G. The Effects of International Immigration on Inequality in Host Countries: The Case of Italy. *Journal of International Migration and Integration*. 2022. Vol. 23. Is. 4. P. 1793–1824. <https://doi.org/10.1007/s12134-021-00902-5>
28. Atangana S. S., Nzepang F., Nguenda Anya, S. B. What interaction between income inequality and structural transformation in Sub-Saharan Africa? *Journal of Economic Inequality*. 2024. <https://doi.org/10.1007/s10888-024-09652-7>
29. Kratou H., Pillai R., Sharif T. Do low-skilled migrant remittances help achieve SDG 10? *Journal of Chinese Economic and Business Studies*. 2024. Vol. 22. Is. 1. P. 31–60. <https://doi.org/10.1080/14765284.2023.2210481>
30. Moustapha M. International Remittances, Domestic Sharing, and Income Inequality in Senegal. *The Journal of Development Studies*. 2024. Vol. 60. Is. 6. P. 848–873. <https://doi.org/10.1080/00220388.2024.2307041>
31. Elorabi K., Ishak S., Alhasnawi M. Y., Somod Dapo O., Maher M. Relationship between international remittances, political stability and income inequality: Evidence from MENA countries. *Journal of Economic and Administrative Sciences*. 2025. <https://doi.org/10.1108/JEAS-10-2024-0448>
32. Barlas A. W., Elo M., Chand M. Impact of remittances from the Afghan diaspora: A case study on the effects in the Samangan province. *South Asian Journal of Business Studies*. 2025. Vol. 14. Is. 2. P. 237–253. <https://doi.org/10.1108/SAJBS-02-2024-0082>
33. World Bank. World Development Indicators. 2025. URL: <https://www.worldbank.org/>
34. World Bank. Listening to Citizens of Ukraine Survey. 2025. URL: <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/brief/listening-to-citizens-of-ukraine-survey>
35. de Haas H. Turning the tide? Why development will not stop migration. *Development and Change*. 2007. Vol. 38. Is. 5. P. 819–841. <https://doi.org/10.1111/j.1467-7660.2007.00435.x>

36. Курбет О. П. Міжнародна трудова міграція в незалежній Україні: риси та особливості. *Історія народного господарства та економічної думки України*. 2020. Вип. 53. С. 362–386. <https://doi.org/10.15407/ingedu2020.53.362>

References

1. UNHCR. (2025). *Ukraine Refugee Situation*. Operational Data Portal. <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>
2. IOM. (2025). *Ukraine. Displacement Tracking Matrix*. <https://dtm.iom.int/ukraine>
3. Nebrat, V., & Kurbet, O. (2025). Social vulnerability in the context of the historical heritage of paternalism. *Economy of Ukraine*, 68(4), 90–108. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.04.090> [in Ukrainian].
4. Shapoval, Y. (2024). Economic inequality: Concept and approaches to measurement. *Історія Народного Господарства Та Економічної Думки України*, (57), 426–447. <https://doi.org/10.15407/ingedu2024.57.426>
5. Casentini, G., Hammond, L., & Bakewell, O. (2024). Poverty, Income Inequalities and Migration in the Global South. In H. Crawley & J. K. Teye (Eds), *The Palgrave Handbook of South–South Migration and Inequality* (pp. 371–392). Springer International Publishing. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-39814-8>
6. Guzi, M., Kahanec, M., & Ulceluse, M. M. (2021). Europe's migration experience and its effects on economic inequality. In *Europe's Income, Wealth, Consumption, and Inequality* (pp. 486–515). Oxford University Press. https://doi.org/10.5817/WP_MUNI_ECON_2021-05, <https://doi.org/10.1093/oso/9780197545706.003.0014>
7. Di Pasquale, G., & Parazzi, E. (2024). Shifts in the Boot: Understanding Inequality's Impact on Interregional Migration Patterns in Italy. *Economies*, 12(12), 317. <https://doi.org/10.3390/economies12120317>
8. Chakraborty, D. (2023). Comparative role of income and social inequality in migration decision making: A household level analysis of India. *International Journal of Economics and Business Research*, 26(1), 24–42. <https://doi.org/10.1504/IJEER.2023.131785>
9. Islam, A. Z., Alimi, O. B., & Collins, F. L. (2023). International Migration and Income Inequality in Aotearoa New Zealand, 2013–2018. *New Zealand Population Review*, (49). https://population.org.nz/wp-content/uploads/2024/04/NZPR-Vol-49_Islam.pdf

10. Bajra, U. Q. (2021). The interactive effects of remittances on economic growth and inequality in Western Balkan countries. *Journal of Business Economics and Management*, 22(3), 757–775. <https://doi.org/10.3846/jbem.2021.14587>
11. Davies, J. B., & Wooton, I. (1992). Income Inequality and International Migration. *The Economic Journal*, 102(413), 789–802. <https://doi.org/10.2307/2234577>
12. Can, Z. G., & Can, U. (2023). Bridging Borders, Alleviating Poverty: The Role of International Remittances. *Društvena Istraživanja: Časopis Za Opća Društvena Pitanja*, 32(4), 673–687. <https://doi.org/10.5559/di.32.4.06>
13. Lenhardt, A. (2023). The role of migration in ending extreme poverty. *Data and Evidence to End Extreme Poverty*. <https://doi.org/10.55158/DEEPTP3>
14. Adams, R. H. Jr. & Page, J. (2005). Do international migration and remittances reduce poverty in developing countries?. *World Development*, 33(10), 1645–1669. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2005.05.004>
15. Anyanwu, J. C., & Erhijakpor, A. E. (2010). Do international remittances affect poverty in Africa?. *African Development Review*, 22(1), 51–91. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8268.2009.00228.x>
16. Gibson, J. & McKenzie, D. (2011). How can developing country governments facilitate international migration for poverty reduction?. In Murrugarra E., Larrison J., Sasin M. (Eds.), *Migration and poverty: toward better opportunities for the poor* (pp. 125–145). Washington DC: World Bank.
17. McKenzie, D. (2017). Poverty, Inequality, and International Migration: Insights from 10 Years of Migration and Development Conferences. *Revue d'économie Du Développement*, 25(3), 13–28. <https://doi.org/10.3917/edd.313.0013>
18. Adams, R., Cuecuecha, A. (2010). The Economic Impact of International Remittances on Poverty and Household Consumption and Investment in Indonesia. *Policy Research working paper* No. WPS 5433. <https://doi.org/10.1596/1813-9450-5433>
19. Apatinga, G. A., Asiedu, Alex. B., & Obeng, F. A. (2021). The contribution of non-cash remittances to the welfare of households in the Kassena-Nankana District, Ghana. *African Geographical Review*, 41(2), 214–225. <https://doi.org/10.1080/19376812.2020.1870511>

20. Stakanov, R. D. (2015). Remittances in economic policy of developing countries. *Kherson State University Herald*, 12(3). 28–31.
http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_12/economic_12_3.pdf#page=28 [in Ukrainian].
21. Macaluso, M. (2024). Economic Approaches to Migration and Inequality. In Jodhka, S. S., Rehbein, B. (Eds), *Global Handbook of Inequality* (pp. 1057–1082). Springer, Cham.
https://doi.org/10.1007/978-3-031-32152-8_19
22. Mayda, A. M. (2005). International Migration: A Panel Data Analysis of Economic and Non-Economic Determinants. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.725441>
23. Hellier, J. (2023). Globalization and Inequality: The Facts. In J. Hellier (Ed.), *Globalization and Inequality in Advanced Economies: Trade, Tax Base Mobility, and Policy Implications* (pp. 1–28). Springer International Publishing.
https://doi.org/10.1007/978-3-031-31256-4_1
24. Deng, M. (2024). Inequality, Taxation, and Sovereign Default Risk. *American Economic Journal: Macroeconomics*, 16(2), 217–249. <https://doi.org/10.1257/mac.20210133>
25. Badunenko, O., & Popova, M. (2024). Does inequality migrate? The development of income inequality across German states. *Journal of Regional Science*, 64(2), 555–589.
<https://doi.org/10.1111/jors.12683>
26. Blömer, M., Herold, E., Lay, M., Peichl, A., Rathje, A.-C., Schüle, P., & Steuernagel, A. (2024). Labour market trends and income inequality in Germany, 1983–2020. *Fiscal Studies*, 45(3), 325–342. <https://doi.org/10.1111/1475-5890.12389>
27. DiPasquale, G. (2022). The Effects of International Immigration on Inequality in Host Countries: The Case of Italy. *Journal of International Migration and Integration*, 23(4), 1793–1824.
<https://doi.org/10.1007/s12134-021-00902-5>
28. Atangana, S. S., Nzepang, F., & Nguenda Anya, S. B. (2024). What interaction between income inequality and structural transformation in Sub-Saharan Africa? *Journal of Economic Inequality*. <https://doi.org/10.1007/s10888-024-09652-7>
29. Kratou, H., Pillai, R., & Sharif, T. (2024). Do low-skilled migrant remittances help achieve SDG 10? *Journal of Chinese Economic and Business Studies*, 22(1), 31–60.
<https://doi.org/10.1080/14765284.2023.2210481>

30. Moustapha, M. (2024). International Remittances, Domestic Sharing, and Income Inequality in Senegal. *The Journal of Development Studies*, 60(6), 848–873. <https://doi.org/10.1080/00220388.2024.2307041>
31. Elorabi, K., Ishak, S., Alhasnawi, M. Y., Somod Dapo, O., & Maher, M. (2025). Relationship between international remittances, political stability and income inequality: Evidence from MENA countries. *Journal of Economic and Administrative Sciences*. <https://doi.org/10.1108/JEAS-10-2024-0448>
32. Barlas, A. W., Elo, M., & Chand, M. (2025). Impact of remittances from the Afghan diaspora: A case study on the effects in the Samangan province. *South Asian Journal of Business Studies*, 14(2), 237–253. <https://doi.org/10.1108/SAJBS-02-2024-0082>
33. World Bank. (2025). World Development Indicators. Retrieved from <https://www.worldbank.org/>
34. World Bank. (2025). *Listening to Citizens of Ukraine Survey*. <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/brief/listening-to-citizens-of-ukraine-survey>
35. De Haas, H. (2007). Turning the tide? Why development will not stop migration. *Development and Change*, 38(5), 819–841. <https://doi.org/10.1111/j.1467-7660.2007.00435.x>
36. Kurbet, O. (2020). International labour migration from independent Ukraine: features and peculiarities. *Istor. nar. gospod. ekon. dumki Ukr.*, (53), 362–386. <https://doi.org/10.15407/ingedu2020.53.362> [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 29 жовтня 2025 р.

Прорецензована 12 листопада 2025 р.

Доопрацьована 18 листопада 2025 р.

Схвалена до друку 22 листопада 2025 р.